

Вказані напрями знайшли своє відображення у прийнятому Кабінетом Міністрів України 28 серпня 2013 року за № 735-р. розпорядженні «Про схвалення Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року». Ця Стратегія визначає сутність та сучасні напрями державної політики щодо наркотиків, що формується на засадах інтегрованого і збалансованого підходу до зменшення обсягу пропонування наркотиків, що знаходяться в незаконному обігу, та зниження попиту на них, подолання наркоманії як небезпечного соціального явища.

Стратегія включає конкретні заходи виконання яких дозволить досягнути ефективних позитивних змін у динаміці розвитку наркоситуації в Україні, посилення тенденції до зниження попиту на наркотики, що знаходяться в незаконному обігу, за рахунок поліпшення профілактичних і лікувально-реабілітаційних заходів, у тому числі впорядкування впровадження програм замісної терапії, удосконалення порядку віднесення речовин до наркотичних, розроблення і виконання програм запобігання поверненню до зловживання наркотиками та можливим рецидивам кримінальної поведінки осіб, які відбувають покарання і звільняються з місць відбування покарання. Зазначені заходи дадуть змогу зменшити кількість суб'єктів ін'єкційної наркоманії на 20 відсотків та відповідно обмежити поширення ВІЛ-інфекції.

ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ

Курсант 302 навчальної групи **Антосина Р.С.**

Науковий керівник: професор кафедри кримінології та кримінально - виконавчого права, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник **Мінченко С.І.**

Актуальність теми. Теоретичний аналіз наукових основ розпізнання та розкриття серійних вбивств з певного часу все більше привертає увагу і вітчизняних, і зарубіжних фахівців.

Інтерес, що виявляється з боку вчених і практиків до даної проблеми, обумовлений загальносвітовою тенденцією зростання даного виду злочинів, їх особливої суспільної небезпечності, величезними труднощами, з якими стикається оперативно-розшукова та слідча практика при виявленні і викритті серійних вбивць.

На основі аналізу російських і зарубіжних літературних джерел та слідчої практики розглядаються різні точки зору з приводу визначення характерних рис особистості серійних вбивць і скоєних ними злочинів. Слід зазначити, що поняття серійних вбивств не можна розширювати до нескінченності, як це роблять деякі автори, відносячи до даних діянням різні види багато епізодних, множинних злочинів, що мають досить широкий спектр мотиваційного забарвлення. Серійні вбивства можуть бути визначені «як неодноразові, умисні, обумовлені певним мотивом дії, спрямовані на позбавлення життя інших осіб, що здійснюються з інтервалом в часі».

Всі неодноразово скоювалися вбивства (і не тільки ці злочини) обумовлені тими чи іншими мотивами. Питання впирається лише в те, що собою представляють мотиви, якими керуються серійні вбивці. Відповіді на це питання цитоване визначення не містить.

Що ж допомогло Чикатило, Головкіну, Онопрієнку, Холмсу, Банді та іншим діяти роками, проливаючи ріки крові? Без сумніву деякі елементи розслідування даних злочинів зумовили ускладнення слідчих і оперативних працівників, але прямої вини працівників правоохоронних органів у цьому немає. Дійсно як можна запідозрити у вбивствах людину, яка абсолютно позитивно усіма навколишніми сприймається.

Даний феномен отримав назву «маска нормальності». «Маска нормальності» - назва наукової роботи Херві присвячена психопатичній особистості (1976). У даній роботі під «маскою нормальності» Херві розуміє здатність психопатів здаватися абсолютно нормальним, психічно повноцінними людьми.

Семантичний аналіз даного терміна визначає його як вдавана поведінка, спрямована на відповідність прийнятим у суспільстві нормативам. Основний акцент даного визначення зводиться до наявності елемента усвідомленого вольового контролю за поведінкою з боку носія «маски нормальності». Без сумніву більшість серійних вбивць характеризується підвищеним інтелектуальним потенціалом, що детермінує певною мірою наявність артистичних здібностей, проте дані характеристики не пояснюють як можна вести подвійне життя досить довгий час. Іншими словами «маска нормальності» не може бути пояснена усвідомленими хитрощами зі створення злочинцем собі позитивного іміджу, так як подібні спроби рано чи пізно стануть зрозумілими оточуючим людям.

«Маска нормальності» серійного вбивці тісно пов'язана з *modus operandi*(спосіб дій) злочинця. Досягнення стану психічної стабільності виникає внаслідок одномоментного викиду несвідомої енергії можливе тільки при унікальній сукупності обставин, в яких кожен елемент деформованої психіки знаходить вихід у навколишнє середовище.

В основі злочинної поведінки серійного вбивці лежать ті чи інші мотиви. Які ж глибинні психологічні фактори відображають ці мотиви, в чому їх суб'єктивний сенс?

Чотири можливих мотиви штовхають людину на серійні вбивства:

1. Маніпуляція,
2. Домінування,
3. Контролювання,
4. Сексуальна агресія.

Численні розслідування та вивчення загальних характеристик серійних вбивств показали, що найбільш загальним мотивом є сексуальна агресія

Причинами злочинності можна вважати генетичну схильність, вживання алкоголю і наркотиків, особливості виховання, соціального середовища, яке оточує людину і його власної активної життєвої позиції.

Вияв істинного психологічного статусу серійного вбивці повинні були бути детерміновані механізмами психічної захисту, в першу чергу механізмом витіснення і сублімації.

Психіатри поділили маніяків на три групи. Перші, які вчиняють злочини на сексуальному ґрунті, під впливом так званого "основного інстинкту". Другі, це ті, хто йде на зовні невмотивоване жорстоке вбивство. І, нарешті, останні - людожери, канібали.

У психіатрії точка зору більш складна. Існує два чітких критерії: осудна людина чи неосудна. Якщо особа усвідомлює повноту своїх дій та здатна адекватно оцінювати їх наслідки, це робить її осудною та зобов'язує понести відповідне покарання, у разі ж, не усвідомлення особою своїх дій та спричинених ними наслідків, убивця може уникнути покарання рівносильного вчиненим діям. Але переважній більшості випадків сучасна психіатрія визнає маніяків осудними, а це означає що вони підпадають під кримінальну відповідальність. Є і такі, що здійснюють серійні злочини під впливом, наприклад, галюцинацій, але таких вкрай мало.

Розпізнати маніяка, особі без відповідних на те знань, майже неможливо. Це загальна думка як правоохоронців так і психіатрів. Маніяки, відчуючи в собі певні дивацтва, відмінності від загальної маси населення. намагаються добре вдягатися, ясно говорити, словом, не виділятися з натовпу. Вони навіть намагаються виглядати краще за інших, бути зразковими сім'янинами, чудовими працівниками та повноцінними членами соціуму. Вживають всіх заходів, щоб не викликати підозри.